

VYUŽÍVANIE „PÔŽIČKOVÝCH“ TRANSAKCIÍ AKO PREDMET NEOBVYKLÝCH OBCHODNÝCH OPERÁCIÍ

ANALÝZA TRENDOV

FINANČNÁ SPRAVODAJSKÁ JEDNOTKA
PREZÍDIA POLICAJNÉHO ZBORU

PREDMET STRATEGICKEJ ANALÝZY

Predmetom analýzy je posúdenie fenoménu tzv. „pôžičkových transakcií“ z pohľadu identifikovaných a opakovane sa vyskytujúcich foriem neobvyklých obchodných operácií zachytených Finančnou spravodajskou jednotkou na základe hlásení o neobvyklých obchodných operáciách podľa zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Na základe analýzy hlásení o neobvyklých obchodných operáciách od povinných osôb v zmysle zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, eviduje Finančná spravodajská jednotka **dlhodobý a stále narastajúci trend využívania pôžičkových vzťahov** medzi fyzickými osobami a právnickými osobami, a to tak v hotovostnej ako aj bezhotovostnej forme. Tieto transakcie sú vo viacerých prípadoch vykazované bez predloženia podkladov o ich reálnom základe a účele, pričom sa často javí, že ich primárnym cieľom je prekrytie skutočného stavu finančných prostriedkov.

FORMY A MODELOVÉ SCHÉMY SÚVISIACE S POŽIČKOVÝMI TRANSAKCIAMI

Finančná spravodajská jednotka získala v rámci svojej činnosti informácie týkajúce sa fyzických osôb a právnických osôb, pri ktorých sa realizujú hotovostné a bezhotovostné pôžičkové transakcie, ktoré majú pokračujúci a narastajúci charakter, pričom ani pri predložení dokladov k predmetným obchodom nie je jasný účel týchto finančných transakcií medzi jednotlivými vyššie uvedenými osobami.

FORMY VYUŽÍVANIA PÔŽIČKOVÝCH TRANSAKCIÍ

HOTOVOSTNÉ PÔŽIČKY

poskytnutie a vrátenie pôžičky vo forme hotovostného odovzdania peňazí, často bez dokladu s ústnou dohodou

BEZHOTOVOSTNÉ PÔŽIČKY

prevod finančných prostriedkov medzi účtami fyzických osôb alebo právnických osôb s deklarovaným účelom „pôžička“, pričom absentuje zmluvná dokumentácia alebo úverová logika

REŤAZOVÉ PÔŽIČKY

následné poskytovanie a splácanie pôžičiek medzi viacerými spriaznenými osobami s cieľom vytvoriť zdanie legítimného pohybu peňazí

KRÍŽOVÉ PÔŽIČKY

situácie, kedy si subjekty navzájom poskytujú pôžičky, čím dochádza k zastieraniu pôvodu

MODELOVÉ SCHÉMY V PRAXI

Vysoké hotovostné vklady fyzických osôb na účty deklarované ako **pôžička od rodinného príslušníka**

Opakované **bezhotovostné prevody medzi spriaznenými subjektmi** s označením „pôžička“ bez reálneho splácania

Pôžičky medzi právnickými osobami s predmetom činnosti mimo finančného sektora, kde absentuje ekonomická logika

Reťazové pôžičky medzi viacerými fyzickými osobami, ktoré rotujú nelegálne zdroje

Ako je už vyššie uvedené, hotovostné pôžičky predstavujú formu finančného toku, pri ktorom je poskytnutie alebo vrátenie finančných prostriedkov realizované v hotovosti bez písomnej dokumentácie. V praxi ide často o prípady, keď sa finančné prostriedky odovzdajú osobne s ústnou dohodou. Táto forma transakcie je pochopiteľne problematická z hľadiska transparentnosti.

Bezhotovostné pôžičky sa realizujú cez bankové prevody medzi účtami fyzických osôb alebo právnických osôb a sú na prvý pohľad riadne zadokumentované zápisom v účtovníctve alebo v bankovom výpise s označením „pôžička“. Rizikom je, ak absentuje zmluvná dokumentácia, úverová logika (splátkový plán, úrok, amortizácia) alebo ak prevedené sumy neodpovedajú ekonomickým pomerom účastníkov. Takéto transakcie môžu slúžiť na okamžité presúvanie prostriedkov cez bankový systém s cieľom legitimizovať ich pôvod, pričom absentuje skutočný ekonomický účel.

Reťazové pôžičky označujú schému, kde sa finančné prostriedky pohybujú medzi viacerými osobami alebo entitami v rýchlej rotácii — finančné toky „prechádzajú“ cez niekoľko účtov tak, aby vytvorili dojem legítimnej aktivity. Mechanizmus môže zahŕňať striedanie poskytnutí a splatení medzi viacnásobnými príjemcami, pričom skutočný zdroj a konečný príjemca zostávajú maskované.

Krížové pôžičky nastávajú v situáciách, keď si subjekty navzájom „požičiavajú“ prostriedky — napríklad spoločnosť A požičiava spoločnosti B, B požičiava C a C opäť A — čím dochádza k vzájomnému krytiu záväzkov. Účelom môže byť vytvorenie ilúzie aktivity, skreslenie pasív a aktív v účtovníctve, či zamedzenie identifikácie skutočného zdroja finančných prostriedkov. Krížové pôžičky sú účinné pri zakrývaní transakčných vzorcov a pri manipulácii s likviditou, pričom môžu byť spojené s nedostatočným splácaním alebo fiktívnymi dokumentmi.

INDIKÁTORY „PÔŽIČKOVÝCH TRANSAKCIÍ“

Pôžičky vo vysokých sumách medzi spriaznenými osobami bez zmluvy

Absencia splácania alebo úrokov – fiktívne pôžičky bez reálneho plnenia

Pôžičky od subjektov s nízkym oficiálnym príjmom (resp. hospodárskymi výsledkami)

Krátke intervaly medzi poskytnutím a vrátením pôžičiek

Učelové pôžičky (kúpa hnutelného a nehnuteľného majetku)

Pôžičky ako krytie hotovostných vkladov a bezhotovostných transakcií

Krížové pôžičky medzi fyzickými a právnickými osobami, kde absentuje ich splácanie a splatenie

Zneužívanie legislatívnych medzier – písomná forma pôžičkovej zmluvy nie je povinná, čo umožňuje absenciu dokumentácie

Príklady z praxe

Fyzická osoba s minimálnymi oficiálnymi príjmami vloží na svoj účet 150 000 EUR, pričom ako zdroj uvedie pôžičku od blízkeho príbuzného. Príbuzný deklaruje, že financie poskytol v hotovosti, no neexistuje žiadna písomná zmluva ani preukázateľný zdroj týchto peňazí. Následne je táto suma použitá na kúpu bytu v Bratislave. Pri preverovaní Finančná spravodajská jednotka zistí, že príbuzný nedisponoval legálnymi príjmami, ktoré by umožňovali poskytnutie takejto pôžičky. Takýto prípad nesie všetky znaky účelovej pôžičky využitej na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti.

Spoločnosť X, s.r.o. podnikajúca v oblasti stavebných prác vykazuje nízke oficiálne zisky, no v krátkom období poskytne pôžičku vo výške 200 000 EUR spoločnosti Y, s.r.o., ktorá sa zaoberá obchodom s elektronikou. Už o niekoľko týždňov neskôr spoločnosť Y poskytne obdobnú sumu (napr. 180 000 EUR) späť spoločnosti X, pričom obe transakcie sú deklarované ako „vzájomné pôžičky na prevádzkové účely“.

ZÁVER

Finančná spravodajská jednotka na základe prijímania hlásení o neobvyklých obchodných operáciách a ich vyhodnocovania konštatuje a poukazuje na skutočnosť, že pôžičkové transakcie môžu predstavovať významný rizikový faktor. Ich transparentnosť je obmedzená absenciou povinnosti písomnej zmluvy a jednoduchou deklarovateľnosťou. Finančná spravodajská jednotka uvedenou analýzou preto zdôrazňuje potrebu systematického sledovania pôžičkových vzťahov, legislatívneho posilnenia povinností pri vyšších sumách a aktívneho hlásenia podozrivých pôžičkových transakcií, nakoľko tieto môžu znamenať vo vysokej miere obchádzanie finančného systému ako i zákonného rámca.

